МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

ЗБІРНИК

МАТЕРІАЛІВ СТУДЕНТСЬКО-УЧНІВСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ І СВІТУ ОЧИМА МОЛОДІ»),
приуроченої до Дня науки і
300-річчя з дня народження
Григорія Савича Сковороди

24 травня 2022 року

ХАРКІВ
2022

ББК 63.3 (укр.)

Затверджено Вченою Радою історичного факультету
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Протокол № 9 від 20.05.2022 року

Редакційна колегія:

В.о. декана історичного факультету, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Гончарова О.С., координатор з наукової роботи та заступник декана з навчальної роботи на історичному факультеті кандидат історичних наук, доцент Луценко М.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Дьякова О.В.

Збірник матеріалів студентсько-учнівської науково- практичної конференції «Актуальні питання історичного розвитку України і світу очима молоді»), приуроченої до Дня науки і 300-річчя з дня народження Григорія Савича Сковороди / Харків. нац. педагогіч. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2021. с.

Даний збірник містить тези доповідей учасників студентсько-учнівської наукової конференції «Актуальні питання історичного розвитку України і світу очима молоді», які присвячені проблемам історії навчальних закладів, культури та духовності; а також актуальним проблемам краєзнавства, минулого та сучасного життя України, всесвітньої історії.

Тексти подаються в авторській редакції. За достовірність фактів, посилань, приміток, коментарів відповідає автор (автори) публікації.

©Автори публікацій, 2022

ЗМІСТ

Вітальне слово в.о. декана історичного факультету, Ольги Гончарової.....5

Сотнікова Ніна Василівна. *Миротворці Харківщини В Експозитарному Просторі Національного Меморіального Комплексу "Висота Маршала І.С. Конєва"*.....6

НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ: ІСТОРІЯ ЗАСНУВАННЯ, ВИДАТНІ ВИПУСКНИКИ ТА ВИКЛАДАЧІ.....12

Крисенко Ілона. *Києво-могилянська академія*.....12

Войченко Карина. *Історія становлення і розвитку Донбаської національної академії будівництва і архітектури*.....17

Мірошниченко Анастасія, Новицька Тетяна. *Історія освіти жителів селищ Щербинівка і Петрівка: від XIX століття до сьогодення*.....23

Шепілов Гліб. *Головні етапи становлення та розвитку Краматорської «Кузні кадрів»*.....28

Андреєва Аліна. *Школа, моя школа*.....38

Ющенко Вероніка. *Навчальний заклад в умовах збройного конфлікту: ДонНУ в екзилі*.....43

Явтушенко Анна. *Видатний уродженець м. Кобеляки Полтавської області Георгій Прокопенко*.....49

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ: ПОДІЇ ТА ІСТОРИЧНІ ПЕРСОНАЛІЇ.....59

Колісник Катерина. *Про державність на Русі*.....59

Загоруйко Катерина. *Три богатирі: реальні герої Київської Русі чи просто вигадана героїчна історія?*.....63

Дяденко Андрій. *Наслідки підписання Люблінської унії для України*.....69

Захаренко Ілля. *Особливості економіки Козацької України*.....75

Калашник Данііл. *Українські території як важливий логістичний пункт у планах шведів*.....79

Сухоставець Леонтій. *Пилип Орлик: другий Богдан Хмельницький або менш удачливий Іван Мазепа*.....83

Гречишкіна Владислава. *Скасування кріпацтва в Україні в умовах кризи*..87

Долгодуш Анастасія. *Еміграція українців в Канаду*.....91

Бриленко Владислав. *Державницька ідея твору М.І. Міхновського «Самостійна Україна»*.....96

Попенко Олександра. *Діяльність Михайла Грушевського Як Голови Української Центральної Ради*.....104
Тихонюк Олександр. *Взаємовідносини Нестора Махна З Більшовиками*.108
Кутьков Владислав. *Ідеологічне підґрунтя та обставини знищення душевнохворих в Україні під час нацистської окупації*.....114
Короваєнко Поліна. *Українське поетичне кіно як джерело для вивчення суспільно-політичної ситуації в Радянській Україні*.....119
Яресько Тетяна. *Нескорений духом*.....124
Блажко Ангеліна. *Миколаївський глиноземний завод*.....130
Чоста Костянтин. *Реформа децентралізації: хронологія конституційного процесу в Україні 2014-2021 рр.*. 133
Явтушенко Анна. *Миротворчість як один із головних напрямків співпраці України та ООН*.....140
Топчій Данііл. *Бойовий шлях Колісника Тимофія*.....146

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ: ПОДІЇ ТА ІСТОРИЧНІ ПЕРСОНАЛІЇ 151
Ільченко Анастасія. *тадж-Махал як архітектурна пам'ятка Імперії Великих Моголів*.....151
Новакова Дар'я. *Єзуїтський орден для папи: інструмент насадження католицизму чи спосіб наживи?*.....155
Горбань Марина. *Типи колоній Великої Британії наприкінці XIX – НА початку XX ст.* 158
Горшков Денис. *Виникнення нової релігії «тонхак» та його ідеологічна основа*.....164
Степаненко Станіслав. *рух «Вийти з Індії»: основа державного суверенітету або спроба конгресу здобути незалежність*.....170
Казенний Павло. *Світова політика середини XX століття: чи були в ООН шанси запобігти карибській кризі та війні у В'єтнамі?*.....173
Дівицька Софія. *Три роки наполегливої праці – десять тисяч років щастя!* 178
Туренко Іван. *Вплив міжнародної спільноти на створення Південного Судану*.....185
Гупало Ольга. *Міжнародно-правове регулювання миротворчої місії ЄС*190
Істомін Олександр. *Діяльність ООН у світлі російської агресії проти України*.....197

зеленої категорії, що визнає його небезпечною речовиною та операції з ним не потребують ліцензії. Відтак відсутність останньої в МГЗ не може вважатися порушенням закону.

Отже, глиноземний завод є важливим в Україні підприємством, який виробляє важливу для держави продукцію і допомагає Миколаївський області соціальну інфраструктуру.

Джерела і література

1. Миколаївський глиноземний завод. – URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Миколаївський_глиноземний_завод

2. Тонковид В. НГЗ: год завершился рекордом: [работники НГЗ выпустили с начала года 1,6 млн тонн глинозема] // Вечерний Николаев. 2011. 27 дек.

3. Юрченко К. Миколаївський глиноземний завод: спроба стягнути дев'ять мільярдів за «екологію» виявилася невдалою // Правова система Польщі – допомога українцям. 2022. 6 січня. – URL: https://lexinform.com.ua/yuridychna-praktyka/mykolayivskyj-glynozemnyj-zavod-sproba-styagnuty-dev-yat-milyardiv-za-ekologiyu-vyyavylasya-nevdaloyu/

Чоста Костянтин – здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня Донбаської державної машинобудівна академія
Науковий керівник: ***Стешенко Наталія Леонідівна*** – канд. іст. наук, доцент кафедри філософії та СПН ДДМА

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ХРОНОЛОГІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ 2014-2021рр.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку країни з метою підвищення ефективності державного управління необхідною є децентралізація державної влади. Пріоритетними стають питання чіткішого розмежування функцій між усіма рівнями влади та створення системи реального місцевого управління. Для сформованої системи державного управління в Україні характерна відносно висока ступінь централізації влади, а також концентрація відповідальності за планування і управління державними ресурсами на вищих ешелонах виконавчої влади. Це результат того, що Україна, як **й** інші пострадянські держави, отримала у спадок від колишнього Радянського Союзу

централізовану систему управління державою, економікою та суспільством.

Звичайно, після здобуття незалежності, у певний момент розвитку країни централізація влади була **необхідна і виправдана. Однак** у міру стабілізації економічного становища країни, динамічного зростання державних витрат, необхідно підвищення ефективності діяльності державних органів, **а,** отже, і поетапна децентралізація влади. Зайва централізація обмежує розвиток ініціативи представників системи місцевого управління і веде до стримування розвитку країни в цілому.

Уповільнення або навіть припинення розвитку місцевого самоврядування відбувалося внаслідок фрагментації територіальних громад (світовий досвід доводить, що територіальні громади з населенням менше п'яти тисяч осіб є фінансово неспроможними для забезпечення їх розвитку та не мають відповідної ресурсної бази), повна фінансова залежність від центру та відсутність авторитету призводило до занепаду системи місцевого самоврядування в цілому. З метою подолання цієї проблеми в Україні проводиться реформа системи місцевого самоврядування та територіальної організації, яка триває з 2014 року.

Прагнення України стати частиною цивілізованого світового співтовариства вимагає від влади розробки нових законодавчих ініціатив, у тому числі на конституційному рівні. Тільки впровадження ефективної моделі розвитку місцевого самоврядування шляхом змін до Основного Закону зумовить реновацію як вже існуючих її інститутів, так і створення нових, що призведе до покращення ефективності управління. Тільки формування принципово нової для України концепції місцевого самоврядування на основі найкращих європейських практик і принципів здатне наблизити державу до європейських стандартів та пришвидшити євроінтеграційний процес.

Аналіз конституційної реформи в галузі місцевого самоврядування, як одного із найуспішніших кейсів у сфері державного управління, є важливим напрямом сучасних досліджень у галузі історії, політології та права, що і

обумовило актуальність даного дослідження.

Мета роботи — дослідити зміни до Конституції України, які стосуються реформи місцевого самоврядування, проаналізувати історичні етапи розвитку; дати об'єктивну оцінку цим змінам та охарактеризувати сучасний стан впровадження реформи децентралізації.

Відповідно до поставленої мети визначено такі дослідницькі **завдання**: проаналізувати концепцію реформи місцевого самоврядування в Україні; дослідити в хронологічному порядку проєкти змін до української Конституції президентів країни П. Порошенка та В. Зеленського щодо адміністративно-територіального устрою та роботи місцевого самоврядування; з'ясувати роль реформи децентралізації в сучасному конституційному процесі України; визначити ключові особливості та складнощі у впровадженні реформи.

Аналіз актуальних досліджень. На сьогоднішній день маємо певний доробок дослідження з проблеми в українській науці: О. Мірошниченко, А. Гижко, К. Оленич, Р. Ігнатенко досліджували реформу децентралізації в Україні, порівнюючи з досвідом інших країн. Вплив реформи на економіку громад розглянуто в доробках Д. Кирдана, Т. Філіпенка, Д. Лисенка, Т. Королюка та інших дослідників. Політико-правовий аналіз проєктів змін до Основного закону в сфері децентралізації запропонували О. Кочерга, С. Поляруш-Сафроненко, С. Ніщимна, М. Воронов та інші.

Виклад основного матеріалу. Розроблена Концепція законодавчих змін щодо делегування повноважень, привнесла ряд серйозних нововведень для адміністративно-територіального устрою країни [1]. В рамках реформи сьогодні йде формування так званих об'єднаних територіальна громад (ОТГ) – нових базових суб'єктів адміністративно-територіального поділу країни. ОТГ – це об'єднання кількох сіл, селищ або міст, які створюють єдиний представницький орган – раду ОТГ, яка здійснює територіальне нормативне та виконавче управління. Згідно з реформи, ОТГ формуватиметься із декількох старостинських округів на чолі зі старостами. До 2014 року в країні існувало

12 тис. територіальних громад (не плутати з ОТГ; територіальна громада — це спільнота жителів поселення, села, міста, які самостійно вирішують питання місцевого значення, наприклад: сільради, міськради тощо), які в ході реформи повинні бути скорочені і згруповані в ОТГ. Станом на кінець 2020 року в Україні сформовано більше тисячі ОТГ. Об'єднані територіальні громади, в свою чергу повинні бути згруповані в райони. Всього в Україні заплановано сформувати 129 районів (до початку реформи їх було 490). Згідно з проєктом, діяльність районів повинна керуватися Офісом префекта (який замінить інститут діючих обласних державних адміністрацій (ОДА)) і стане посередником районів з центральною владою. Сенс змін полягає в тому, щоб наділити первинні осередки – ОТГ – фінансовою й адміністративною автономією з управління своєю територією [2, с. 146].

«Протягом 29 років місцеве самоврядування здійснює свої повноваження тільки в межах населених пунктів, а звідси – запущені проблеми. Забезпечення повсюдної юрисдикції органів місцевого самоврядування вирішить багато проблем», – заявив заступник міністра громад і територій України В. Негода на позачерговому засіданні Кабміну 12 червня 2020 року.

Уряд України заклав в реформу завдання з вирішення наступних проблем: браку ресурсів на місцях; складної демографічної ситуації; неузгодженості місцевої політики щодо соціально-економічного розвитку на місцях; нерозвиненості прямого народовладдя; зниження професіоналізму службовців місцевого рівня самоврядування (в результаті низької конкурентоспроможності органів місцевого самоврядування на місцях); корпоративізації органів місцевого самоврядування; надмірної централізації повноважень органів виконавчої влади та ресурсів; відстороненості місцевого самоврядування від вирішення питань земельних відносин та ін. [3, с. 240].

Шляхи реалізації реформи:

– визначення територій діяльності місцевих органів влади (кордонів ОТГ);

– створення незалежних матеріальних, фінансових і організаційних умов діяльності місцевих органів влади;

– розмежування повноважень місцевого самоврядування та виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального управління;

– запровадження механізму держконтролю за діяльністю органів місцевого самоврядування;

– удосконалення механізму координації діяльності місцевих органів влади [4, с. 23].

Хід реалізації реформи передбачає ухвалення низки законів, нормативно-правових актів та інших документів, що мають юридичну силу. Зокрема: Закон України «Про співробітництво між територіальними громадами»; Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»; Закон України «Про розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання послуг»; Закон України «Про основи адміністративно-територіального устрою України»; Зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України; оновлення законів про місцеві вибори, місцеве самоврядування, місцевих держадміністраціях. Правки до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та ін. Деякі із зазначених вище документів уже прийняті, а деякі знаходяться ще на стадії розробки чи доопрацювання [5, с. 151].

Окремо звернемо увагу на найважливішу частину реформи — проєкти змін Конституції. За останні роки було здійснено дві спроби внесення поправок в Основний Закон (в рамках реформи децентралізації):

Перша спроба. У 2015 році поданий Президентом П. Порошенком проєкт закону «Про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади». Парадоксально, але проект передбачав посилення президентської вертикалі влади через пряме підпорядкування нового інституту префектів, які стануть на чолі зміненої системи адміністративно-територіального устрою. Зокрема, існуючу модель розподілу на райони, селища і села, райони в містах,

міста, області передбачалося замінити на громади, райони, регіони. Префекти повинні були замінити глав існуючих обласних державних адміністрацій – ОДА (які з часом передбачалося скасувати). Проєкт не було остаточно затверджено на голосуванні у Верховній Раді України (ВРУ), залишившись робочим документом в комітетах парламенту, поки не був відкликаний Офісом Президента В. Зеленського в 2019 р. [6, с. 77].

Друга спроба. У 2019-2021 рр. історія з поправками знов повторилася. У модифікованому проєкті змін до Конституції В. Зеленського також чималий акцент зроблено на інститут префекта. Зокрема, в ньому передбачалася «підзвітність і підконтрольність (префекта) Президенту і Кабінету Міністрів України» [7, с. 90]. Важливо відзначити обсяг повноважень префекта, якими той мав бути наділений [7, с. 90]. У проєкті В. Зеленського передбачалося, що з розряду виконавчого органу влади він буде переведений в формат координатора і спостерігача, який забезпечує взаємодію місцевих органів влади з центральними. З іншого боку, статус цього інституту є вкрай невизначеним, оскільки префект зможе видавати обов'язкові до виконання укази в рамках своїх повноважень. Конституційні повноваження, в свою чергу, повинні бути врегульовані в невизначеному майбутньому окремим законом [8, с. 27].

В результаті впровадження конституційної реформи передбачалося (і передбачається зараз), що архітектура влади в Україні буде замінена з вертикальною моделю адміністрування унітарною державою з 24 областями на модель горизонтального управління 1470-ти об'єднаними територіальними громадами (ОТГ), згрупованими в 129 самостійних районів, чия діяльність координувалася б Офісом префекта [9, с. 39]. Як і попередня спроба, проект змін до Конституції В. Зеленського був відкликаний. Незважаючи на це, реформа децентралізації продовжилася і без поправок Конституції. Проте, сьогодні дії влади ведуть до створення управлінської колізії, оскільки швидкі темпи формування первинних ОТГ відбувається паралельно з функціонуванням системи обласних державних адміністрацій, які так і не були скасовані. Зокрема

не був введений координуючий інститут префекта і не були чітко розмежовані повноваження рад ОТГ і обласних рад, голови ОТГ, глав районів і глав областей [10, с. 151].

Висновки. Отже, згідно з програмними положеннями реформи децентралізації, незалежно від типу громади, пріоритетними напрямами їх розвитку повинні бути передача повноважень щодо видатків регіонам та право самостійно встановлювати місцеві податки та збори, збільшувати доходи, зайнятість та соціальний захист. Для раціонального використання наявних ресурсів та активів для сільських громад, важливо регулювати використання земельних ресурсів, комунальної власності, розвитку інфраструктури та надання якісних послуг населенню сільської місцевості. Тільки зміцнення правової, організаційної та матеріальної спроможності територіальних громад, органів місцевого самоврядування, шляхом впровадження реформи та змін до Конституції, приведення їх діяльність відповідно до принципів та положень Європейської хартії місцевого самоврядування призведе до інтенсифікації процесів трансформації місцевого самоврядування та сталого розвитку громад.

Джерела та література

1. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014 № 333-р. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov.ua

2. Онищенко С. В. *Бюджетна децентралізація: особливості запровадження, проблеми та перспективи* // Финансы, учёт, банки. 2016. № 1 (21). С. 145–154.

3. Крусян А. Р. *Модернізація Конституції України: досвід, сучасність та перспективи* // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2020. Т. 11. С. 235-247.

4. Лахижа М.І., Черчатий О.І., Клименко І.В. Децентралізація влади в Україні та підвищення правової спроможності територіальних громад. Полтава, 2017. — 38 с.

5. Далєвська Т. *Бюджетна децентралізація: передумови та напрямки реалізації* // Світ фінансів. 2016. № 1. С. 149–159.

6. Жаліло Я.А., Шевченко О. В., Романова В. В. Децентралізація влади : порядок денний на середньострокову перспективу : аналітична доповідь. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2019. — 115 с.

7. Мандрик І. А. *Поточний стан та перспективи розвитку бюджетної децентралізації в Україні* // Реформування системи управління державними фінансами: проблеми, тенденції та перспективи митної та податкової політики. 2020. С. 90 – 93.

8. Гижко А. П. Новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня в

Україні // V Міжнародна науково-практична конференція «Інформація та соціум». Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. С. 27 – 28.

9. Олійник, Я. Б. , Остапенко, П. О. *Формування спроможних територіальних громад в Україні: переваги, ризики, загрози* // Український географічний журнал. Вип. 4. 2016. С. 37-43.

10. Романова В., Ульманд А. *Реформа децентрализации в Украине с 2014 года: первые достижения и будущие вызовы* // Ідеологія і політика. 2019. № 3 (14). С. 148-169.

Явтушенко Анна – здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня історичного факультету ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Науковий керівник: *Олійник Олександр Миколайович* – канд. юрид. наук, завідувач кафедри суспільно-правових дисциплін і менеджменту освіти ХНПУ імені Г.С. Сковороди

МИРОТВОРЧІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ НАПРЯМКІВ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ООН

Після Другої світової війни, яка коштувала людству десятки мільйонів жертв і продемонструвала звірячу зневагу до особистості, людство довгий час було переконане, що цей урок є досить болісним. Тому, щоб ніколи не допустити чогось подібного Організація Об'єднаних Націй повинна була гарантувати дотримання миру і взаємоповаги між державами і народами. А якщо десь конфлікти і виникнуть, то достатньо буде надіслати туди миротворчі сили від імені Організації Об'єднаних Націй, щоб залагодити їх. Так бачилось майбутнє людства, такими були сподівання. Але життя виявилось більш жорстоким і цинічним. Криваві роки досить швидко забулись. Місцеві конфлікти, які подекуди переходили у справжні війни з жертвами в десятки мільйонів, спалахували на всіх континентах.

Останнім часом тема миротворчої місії та перспективи її запровадження в України стала вкрай актуальною. Тому варто зазирнути до історії цього питання та дослідити більш детально сучасні проблеми та перспективи.

Які ж головні завдання міжнародної миротворчої діяльності?

Серед них можна виділити такі: